

NÁVRAT K RODOVÝM KOŘENŮM

Nechtěl už žít. Nic od života neočekával a nic mu také nechtěl dát.

Dal u kameníka vytesat nový náhrobek a pomník a předem zaplatil hrobníkovi v Úslavicích, aby se postaral o jeho umístění v rodinném hrobě. Byl to poslední čin, který musel vykonat. Pak ještě sepsal u notáře poslední vůli s přáním, aby tam uložili i jeho, a přiložil peníze na pohřeb.

Ale pojednou ho posedla obava, že jeho poslední vůle nebude splněna. Nevěřil zákonu ani smlouvě, lidskému vztahu, slibům ani ujišťování. Nevěřil ničemu, co sám nemohl vykonat. Tak ho naučil život.

I vlastním dětem bude jedno, kde ho pochovají.
Právě jim: už to nejsou jeho děti.

Potlačil nemoc a slabost v těle a vypravil se do Úslavic. Dozvěděl se od Martínka, že je tam na prodej Honlovic domek. Peněz si našetřil dost, tak proč by si ho nekoupil? Potřebuje jen povolení. A kdyby zemřel tam, nemohli by ho pochovat jinde.

Tak to bylo. Nechci přece naše stavení, pane tajemníku. Co bych s ním dělal? Potřebuji jen souhlas, že si ten domek v Úslavicích můžu koupit.

Kdyby nebylo toho hrobu, vůbec by o návrat do Úslavic neusiloval. Naopak. Zabavili mu tam hospodářství. Jeho pole vplynula do družstevních honů a bývalí sousedé se pořád pamatují na jeho tragédii a ponížení.

Když si šel s Honlovic domluvit, aby mu domek prodali, raději obešel celé Úslavice, jen aby své rodné stavení neviděl a nepotkal známé.

Musel tu však zemřít, jestliže chtěl mít jistotu.

Tajemník byl stále netrpělivější. Copak se nepamatuje, jak byl jako kulak vystěhován z Úslavic? Nikdo mu nedovolí, aby si tam koupil domek. Že se podle zákona vrátit může? V pořádku. Nikdo nebude porušovat zákon. Ale nikdo mu nedá povolení, aby si domek koupil. Vždyť tam nepracuje. Důvod tedy mají. A objektivní důvod! Copak si může někdo vzít na zodpovědnost, aby se vesnice ještě víc rozeštvala? Stačí, co jim tam tenkrát nadrobil. Dobrá polovina hospodářů za ním šla, všichni čekali, co udělá on – a jaký on měl poměr k družstvu? Byl ochoten vstoupit, ale jen jako předseda. Pracovat, to ne! Chtěl by snad ty staré historie oživovat? Copak neví, jaké tam mají právě teď zase potíže? V jejich pozadí je vlastně pořád on, ať se nevymlouvá. Až by se vrátil, lidé by začali znovu mlít. A jak zaručí, že sám nebude lidi popichovat? Jak? Že je starý? Že dá své slovo? Cha!

(KLÁNSKÝ, M.: *Vyhnanství*, Praha: Vyšehrad 1990, s. 8–11.)

» [Nezkrácená verze ukázky textu](#)

MOŽNÉ OTÁZKY

Objasněte, proč přikládá Hrazděra takovou váhu tomu, aby mohl být pochován v rodné vsi.

V jaké době se pravděpodobně odehrál rozhovor mezi bývalým „kulakem“ Hrazděrou a tajemníkem ONV?

Jaké bylo sociální postavení Hrazděry na vesnici před jeho vystěhováním?

Proč byl Hrazděra z obce vystěhován?

Jakým slovem nebo souslovím byste nahradili pojem „kulak“? Vnímáte tento výraz jako stylisticky neutrální?

Jak mohl nucený odchod bohatších sedláků ovlivnit život na vesnici?

Stalo se něco obdobného ve vašem okolí?

Jaký vztah k soukromému majetku zaujímala komunistická ideologie? Lze to z ukázky vyvodit?

VYHNÁNÍ

Třetího dne zavřel vrata do dvora, aby lidé nemohli přihlížet k jejich stěhování. Stavení už bylo prázdné. Parádní pokoj a bedny s porcelánem, rezervní povlečení a přebytečné peřiny i všechno nářadí přestěhovali den předtím k Modráčkům, protože do svého vyhnanství mohli vzít jen nejnütnější. I vůz byl už naložen. S nejmladším Emilem na něj umístili dvě skříně, tři staré postele, hnědavé a oprýskané, s vyřezávanými hlavami, které sloužily v rodině už po tři pokolení, stůl, kanape s potahem z černého voskovaného plátna, dřevěnou rozkládací lavici, která odjakživa stála v rohu kuchyně, pod okny plnými květin, kredenc a tři košíky s nádobím a šatstvem.

Navrch právě rovnali peřiny, zašité do prostěradel. Víc toho odvézt nemohli. Na statku, kam je poslali, dostali jen jednu světnici s komorou.

Koně, které Hrazděra naposled zapřáhl do vozu, už čekali.

V té chvíli přiběhl Emil celý vyděšený: maminka!

Hrazděra vběhl do prázdné, podivně jasné kuchyně a strnul. Pět malých okének zelo jako otevřené rány. Uprostřed kuchyně převrácená židle. A žena ležela vedle ní na podlaze. Jen drobné záchvěvy dechu naznačovaly, že žije.

Běž k Martínkům, řekl Emilovi, ať zavolají sanitku!

Víc nedokázal.

Měl by jí podložit hlavu, rozepnout šaty a dát na čelo mokrý šátek. Ale nemohl se ani shýbnout.

Jednal v těch třech dnech jako stroj, tažený vůlí po stanovené dráze, od jednoho činu k dalšímu. Teď ho čekal ten poslední, otevření vrat a cesta přes vesnici. Jeho nitro bylo napjato k prasknutí. Cítil, že stačí malý náraz – a opustí ho poslední síly, které k odchodu potřebuje.

Ležela tiše, bez vlády, osamělá a cizí, jako by to nebyla ona. Její ruměná tvář ochabla. Prolnula ji sinavá bledost.

Stál. Bez hnutí. Jen pozoroval drobné záchvěvy dechu a ujišťoval se, že žije. Ještě ve chvíli, kdy sanitka přijela. Žije.

Opatrně ji uložili na nosítka a vynášeli ze stavení.

Seběhlo se několik žen, ale jen přihlížely, sražený do houfu u protějšího stavení. Blíž si netroufily.

Hrazděra zůstal kus ode dveří, v šeru síně, a čekal, až nemocniční zřízení uloží nosítka do auta. Pak řekl Emilovi: Pojď, vyjedeme. Zamkl dveře do ulice a šerou síní vyšel do dvora.

Koně netrpělivě přešlapovali a žíněmi svých ocasů odháněli mouchy.

Bezmocná strnulost, která ho nad ženou prostoupila, byla vlastně pokračováním v sebeobraně proti jejím zlostným a nenávisným výtkám, že nedokázal smutný osud rodiny odvrátit, a hlavně proti jejímu bezmocnému zoufalství, kterým ho svírala, mlčenlivému, ale nakažlivému, protože vězelo i v něm. Připadalo mu, že na něho vylévá svoji vášnivou bolest jen proto, aby jím otrásla a svedla ho z cesty, s níž se nemohla smířit. Musel vynakládat všechny síly, aby jí nepodleh. Když nad ní v prázdné kuchyni stál, zmocnil se ho nesmyslný pocit, že vlastně pokračuje ve svých pokusech, aby ho vychýlila z dráhy, po které se pustil, a že se proti ní musí bránit i teď, jinak nebude mít dostatek sil k poslednímu kroku.

Když ji odnášeli do sanitky, dokonce se mu ulehčilo.

Nesouhlasil s rozsudkem nad svým osudem, stejně jako ona: nechápal jeho oprávněnost. Vykonával ho však jako odsouzenec, který sám kráčí k šibenici a dokonale pomáhá těm, kteří mu dávají oprátku na krk. Tak se rozhodl a nepřál si, aby mu v tom bránila.

Chvilí čekal, až se sousedky rozejdou. Pak nařídil Emilovi, aby otevřel vrata. Vyjeli.

Teprve večer, zatímco Emil jel vrátit koně s vozem do družstva, kterému propadli, se vypravil do nemocnice.

Žena už nežila.

Na pohřbu se sešlo celé okolí. Když hodil hroudu hlíny na rakev a za ním se pohnuli k hrobu muži a ženy v černých šatech, přistoupil k němu a Emilovi strážník a odvedl je k autu, které čekalo za zdí hřbitova. Nesměli v Úslavicích zůstat.

(KLÁNSKÝ, M.: *Vyhnanství*, Praha: Vyšehrad 1990, s. 11–14.)

MOŽNÉ OTÁZKY:

Vysvětlete, proč si Hrazděra před svým odchodem z vesnice přestěhoval některé věci k Modráčkům.

Jak se Hrazděra a jeho blízcí vnitřně vyrovnávali s tím, že během několika desítek hodin musí natrvalo opustit jejich stavení? Jaké emoce byste v obdobné situaci asi cítili vy?

Proč nešly vesnické ženy dál, ale pouze přihlížely?

Myslíte, že se dalo obdobné situaci nějak zabránit? Jaké možnosti Hrazděra a jeho přátelé na vesnici asi vůči komunistické moci měli?

VYHNÁNÍ

Sedláci tvořící do té doby významnou sociální skupinu českého venkova se na přelomu čtyřicátých a padesátých let 20. století díky svému nepopíratelnému vlivu v obci ocitli na seznamu osob nepohodných pro komunistický režim. Jako prokazatelné autority obce byli nemalou překážkou na cestě k rychlému prosazení změn vedoucích k „socializaci venkova“. Jejich osud do budoucna závisel především na libovůli místních funkcionářů, kteří v tom viděli mstu za minulé časy a snadnou možnost získat jejich majetek nejen pro potřeby družstva. Vystěhovávání celých rodin coby největší příkoří vůči selskému stavu praktikovaly příslušné orgány pod rouškou domnělé zákonnosti. Ostatní vesničané, nejen z řad zemědělců, ve většině případů tomuto dění pouze přihlíželi, a to jednak z reálných obav před postihem jich samých a jednak v atmosféře všeobecného strachu panujícího v té době na venkově (jakkoli s postiženými sedláky soucítili a mnohdy se za ně alespoň zpočátku stavěli formou různých petic, dobrozdání a dalších přímluv). Jejich nucený odchod i s rodinami z prostředí, kam po generace náleželi, znamenal rozvrat přirozeného řádu venkova a vážně narušil tradiční venkovskou pospolitost.

KLÁNSKÝ, M.: Vyhnanství. Praha: Vyšehrad 1990.**MOJMÍR KLÁNSKÝ (1921–1983)**

Po absolvování konzervatoře a Filozofické fakulty UK v Praze pracoval v různých funkcích v Československém rozhlasu. V 60. letech působil jako redaktor *Zemědělských novin*. Po prověrkách v roce 1969 byl propuštěn a zbaven možnosti publikovat. Poté pracoval několik let v JZD a v plemenářském středisku na Českolipsku, než odešel do invalidního důchodu. Klánský přispíval do řady periodik (*Květy*, *Beseda*, *Zemědělské noviny* aj.), je autorem několika rozhlasových her. Za povšimnutí stojí první dvě jeho monografie *Sedm dní* a *Ranč* a v samizdatu vydaná próza *Vyhnanství*.

VYHNANSTVÍ

Posledním a jediným přáním starého a nemocného Hrazděry je být pochován do hrobu v rodné vsi, odkud byl jako „kulak“ vystěhován v době kolektivizace. V oné „podivné době, v níž dobré dílo přivolává na sebe a jeho tvůrce pohromu“, v době plné škodolibosti a závisti, kdy se všechno zdálo nesmyslné a zmatené, nejisté a podezřelé, kdy „zlaté ruce a otevřená hlava už nerozmnožovaly štěstí domova“, kdy příležitost dostali lidé, kteří nic pořádně neuměli, ale byli ochotni provést vše, co se žádalo, kdy se lidé museli jeden před druhým nedůvěřivě skrývat a sami vykonávat proti sobě to, co nechtěli. Bylo mu zabaveno hospodářství, jeho žena tuto událost nepřežila. Děti se mu v obavě o své životní uplatnění odcizily. On sám začal na nedalekém statku pracovat jako krmič býků a dbal hlavně o to, aby se „klatba prašiviny“ nepřenesla na děti.

V předtuše blízké smrti se mu s pomocí správce statku podaří přestěhovat se do opuštěné hájovny katastru rodné obce. Nechtěl zde hospodařit, jen dát věci do pořádku a usmířen zemřít. Tváří v tvář výzvám věcí, k nimž byl navyklý přistupovat s otázkou, co od něho samého požadují a k čemu budou sloužit, se v něm probudí netušená síla a dá vyrůst vzkvétajícímu hospodářství.

SLOVNÍČEK

Kulak (rusky = pěst) – původně označení pro vrstvu zámožnějších samostatných zemědělců v Rusku, která se postupně vytvořila v souvislosti se Stolypinovou agrární reformou po roce 1906. Nastavením výhodných půjček a dalších úlev pro širší vrstvy rolníků se měl zajistit růst jejich hospodářství a tím i přispět k celkové ekonomické stabilizaci země. Spolu s tím prosadil Stolypin i zákony umožňující rolníkům vystoupit z tradiční občiny i s půdou. Cílem Stolypinovy zemědělské politiky bylo vytvořit v poměrně krátkém čase síť nezávislých a konkurenceschopných soukromých podniků s dostatečným půdním fondem, a to při zachování velkostatků. Za první světové války mnozí z těchto svobodných hospodářů snadno zbohatli a již v průběhu revoluce byli charakterizováni jako vesničtí lichváři a vydřiduši. Po uklidnění revolučního dění, občanské válce v Rusku a po překlenutí největších hospodářských obtíží došlo alespoň k částečnému obnovení tržních mechanismů na vesnici. V průběhu sovětského NEPu (1921–1929) se tato vrstva více než dvou a půl milionu svobodných hospodářů stala významným dodavatelem potravin na domácí trh. Se zahájením hlavní vlny kolektivizace na konci dvacátých let 20. století nařídil Stalin jejich ekonomickou i fyzickou likvidaci. V praxi jim byla odebrána veškerá půda, ztratili veškerá občanská práva („novodobí otroci“) a statisíce z nich byly deportovány na Sibiř a do dalších odlehlých a nehostinných částí země (ruská tajga, tundra) téměř na jistou smrt. Nemalá část z nich skončila v ruských gulazích, „kontrarevolucionáři“ z řad kulactva byli postříleni. Příмым důsledkem politiky tzv. rozkulačování se stal státem organizovaný hladomor (1932–1933), který si vyžádal více než šest milionů obětí. Na přelomu 40. a 50. let se označení „kulak“, které svůj ideologický náter dostalo právě v souvislosti se sovětskou kolektivizací, začalo používat i v nově se vyvíjejících komunistických státech střední a východní Evropy.

Okresní národní výbor (ONV) – orgán státní správy na úrovni okresu, podřízený příslušnému krajskému národnímu výboru (KNV). ONV byl praktickým vykonavatelem všech opatření a instrukcí zasílaných prostřednictvím příslušného krajského národního výboru z centra. Výkon jeho pravomoci však vždy musel být v souladu se stranickou linií, na což dohlížel okresní výbor Komunistické strany Československa. ONV měl bez ohledu na svou podřízenost značné pravomoci v oblasti trestněprávní, které v dostatečné míře uplatňoval nejen vůči soukromě hospodařícím zemědělcům.

Vesnický boháč – hanlivé označení pro perzekvované příslušníky selského stavu. V kolektivizační terminologii se stal synonymem pojmu „kulak“. Oba termíny se v politické rovině začaly pozvolna užívat od podzimu roku 1948, aby se pak na dlouhou řadu let staly součástí politických projevů, stranických a státně bezpečnostních směrnic, hlášení, soudních rozsudků apod. Jako základní kritérium k vymezení „kulaka“ byla stanovena výměra půdy. Obecně se za hranici považovala výměra 20 ha, ovšem v úvahu se brala i bonita půdy a typ zemědělské oblasti. Pokud se hospodářství nacházelo například v řepařské oblasti, pro získání „kulackého“ cejchu stačilo vlastnit 8 ha a více, v obilnářské nad 10 ha, pokud se hospodář zaměřil na pěstování brambor, stačilo více než 12 ha, v píceňářské oblasti pak 15 ha. Do kategorie „kulaků“ mohly připadnout i osoby provozující nějakou živnost (například hostinec, mlýn, řeznictví, obchod) nebo hospodáři zaměřeni na speciální výrobu (vinařství, chmelářství, ovocnářství) apod. Dalším důležitým hlediskem pro rozpoznání „kulaka“ bylo plnění povinných dodávek podle stanoveného „třídního rozpisu“, poměr k JZD a vlastnictví těžkých mechanizačních prostředků. V praxi toto vágní a nejasné vymezení pojmu „vesnický boháč“ poskytovalo volný prostor pro lokální libovůli při určování toho, kdo je „nepřítel“. Za pomoci jednotlivých vládních nařízení a zákonů jim bylo znemožněno plnit již tak vysoké dodávkové povinnosti. Byly jim odebírány stroje, měli zakázáno najímat si pracovní síly, docházelo k neadekvátní výměně jejich polí v rámci tzv. scelovacího procesu atd. Neplněním

kontingentů se sedláci vystavovali správnímu a trestnímu stíhání. Ve řadě případů pak byli účelově obviněni z trestného činu sabotáže či narušování hospodářského plánu, byl jim zkonfiskován majetek a vyměřeny vysoké pokuty. Mnozí z nich skončili na dlouhá léta v trestních ústavech nebo v pracovních táborech, leckdy bez možnosti návratu do původního bydliště. Kromě ekonomického a trestněprávního postihu přistoupil komunistický režim i k sociální likvidaci. Jenom při tzv. Akci K („kulak“) v letech 1951–1954 bylo vystěhováno na 3000–4000 rodin odsouzených „vesnických boháčů“ do odlehlých a opuštěných krajů, čímž došlo k rozpadu tradičních širších rodin a k vykořenění celých selských rodů z jejich domovského prostředí.

NÁVRAT K RODOVÝM KOŘENŮM

» [Zpět](#)

Nechtěl už žít. Nic od života neočekával a nic mu také nechtěl dát. Uzavřen ve čtyřech stěnách poloprázdné světnice, za zabedněnými okny, v dusném horku léta, které sotva vnímal, tiše a odevzdaně opouštěl tento svět. Jeho čas se přestal pohybovat. Neodměřovaly jej milníky povinností, starostí a činů. Jen občas ve své paměti přebíral, zda vykonal všechno, co byl povinen.

Takové myšlenky se obvykle ozvaly v noci, kdy nemohl usnout, špatně se mu dýchalo a jeho srdce podivně bilo, zřetelně a přitom bez síly, jako by se únavou ze života už už zastavovalo.

Dal u kameníka vytesat nový náhrobek a pomník a předem zaplatil hrobníkovi v Úslavicích, aby se postaral o jeho umístění v rodinném hrobě. Byl to poslední čin, který musel vykonat. Pak ještě sepsal u notáře poslední vůli s přáním, aby tam uložili i jeho, a přiložil peníze na pohřeb.

Ale pojednou ho posedla obava, že jeho poslední vůle nebude splněna. Nevěřil zákonu ani smlouvě, lidskému vztahu, slibům ani ujišťování. Nevěřil ničemu, co sám nemohl vykonat. Tak ho naučil život.

I vlastním dětem bude jedno, kde ho pochovají.
Právě jim: už to nejsou jeho děti.

Potlačil nemoc a slabost v těle a vypravil se do Úslavic. Dozvěděl se od Martínka, že je tam na prodej Honlovic domek. Peněz si našetřil dost, tak proč by si ho nekoupil? Potřebuje jen povolení. A kdyby zemřel tam, nemohli by ho pochovat jinde.

Tak to bylo. Nechci přece naše stavení, pane tajemníku. Co bych s ním dělal? Potřebuji jen souhlas, že si ten domek v Úslavicích můžu koupit.

Kdyby nebylo toho hrobu, vůbec by o návrat do Úslavic neusiloval. Naopak. Zabavili mu tam hospodářství. Jeho pole vplynula do družstevních honů a bývalí sousedé se pořád pamatují na jeho tragédii a ponížení.

Když si šel s Honlovic domluvit, aby mu domek prodali, raději obešel celé Úslavice, jen aby své rodné stavení neviděl a nepotkal známé.

Musel tu však zemřít, jestliže chtěl mít jistotu.

Tajemník byl stále netrpělivější. Copak se nepamatuje, jak byl jako kulak vystěhován z Úslavic? Nikdo mu nedovolí, aby si tam koupil domek. Že se podle zákona vrátit může? V pořádku. Nikdo nebude porušovat zákon. Ale nikdo mu nedá povolení, aby si domek koupil. Vždyť tam nepracuje. Důvod tedy mají. A objektivní důvod! Copak si může někdo vzít na zodpovědnost, aby se vesnice ještě víc rozeštvala? Stačí, co jim tam tenkrát nadrobil. Dobrá polovina hospodářů za ním šla, všichni čekali, co udělá on – a jaký on měl poměr k družstvu? Byl ochoten vstoupit, ale jen jako předseda. Pracovat, to ne! Chtěl by snad ty staré historie oživovat? Copak neví, jaké tam mají právě teď zase potíže? V jejich pozadí je vlastně pořád on, ať se nevymlouvá. Až by se vrátil, lidé by začali znovu mlít. A jak zaručí, že sám nebude lidi popichovat? Jak? Že je starý? Že dá své slovo? Cha!

Rozhovor se protahoval. Tajemník hledal, jak by ho ukončil. Hrazděrovi muselo být jasné, že mu tentokrát nepomůže. Ale ten seděl dál. Bez jakéhokoliv výrazu v tváři, jako by se ho tajemníkova slova netýkala.

Čím méně naděje měl, tím zoufaleji se své myšlenky držel. Nesměl uvěřit, že padlo poslední slovo. Nesměl být uražen záměry, které mu tajemník podsouval, ani tím opakovaným slůvkem kulak. Cožpak se tenkrát poslušně nepodvolil, když mu nařídili, aby se do tří dnů vystěhoval?

Musel jste se podvolit, pane Hrazděra. Tajemník netrpělivě bubnoval prsty do stolu. Přece nebudete vydávat za nějakou svoji zásluhu, že jste se vystěhoval, zasmál se nervózně. Udělali jsme tenkrát chybu, že jsme vám na to povolili tři dny. Čtyřicet hodin jsme vám

měli dát! Basta! Nebo ještě líp, jak to chtěl Houra: Nejdřív vás zavřít, však by se už nějaký důvod našel, a pak spakovat rodinu a marš! Všechno mohlo dopadnout jinak! Houra měl pravdu. Musel jsem to uznat.

Hrazděra si uvědomil, že sem neměl chodit. Proč vlastně za tajemníkem šel?

Když mu tenkrát oznámili, že štve se ženou proti družstvu, a proto se jako kulak musí vystěhovat, právě on se přimluvil, aby mu na vystěhování dali tři dny. Tenkrát měl ovšem nějakou jinou funkci, tajemníkem ONV se stal až později. Když pak byl Hrazděra na statku vyhodnocován jako nejlepší krmič býků a po řadu let také jako nejlepší v okrese, vždycky si s ním na těch slavnostních schůzích přišel popovídat. Měl radost. Opravdu měl radost. Jednou mu dokonce řekl: No, otče, co bylo, bylo. Jsem rád, že se věci ukázaly jinak. A dodal: Možná, že jsme z vás toho předsedu v Úslavicích měli udělat, když lidé chtěli. Nemuseli jsme mít dnes ty starosti.

Tenkrát mu odpověděl: Vždycky jsem přemýšlel, pane tajemníku, co na tom bylo špatného, že jsem uměl hospodařit a dbal jsem jen o práci. Tajemník příkyvoval a smál se. Kdybych tenkrát za soukromna všechno propil, prolonošil a prohrál, kdybych nedokázal na těch svých patnácti hektarech hospodařit a přišel na buben, tak jsem byl pro vás lepší? To byste mě měli radši?

I teď tu otázku opakoval.

Ale tajemník dnes nepříkyvoval.

Hrazděra se zřejmě mylil, když si myslel, že mu i tentokrát pomůže.

Třeba ho Houra obvinil, že způsobil tehdejší potíže, a on nechce, aby mu někdo znovu vytýkal, že nadržuje kulakovi. Vlastně mu to naznačil.

Houra se prý stal za ta léta ještě větším pánem.

Možná, že je víc než tajemník.

Ale copak Hrazděra za svoji tragédii mohl? Jak ho mohou za ni – dokonce ještě dnes – trestat? Jen proto, aby ji snad lidem nepřipomínal?

(KLÁNSKÝ, M.: *Vyhnanství*, Praha: Vyšehrad 1990, s. 8–11.)

» [Zpět](#)